

NIEUWSBRIEF OUDERENBERAAD ZUID-HOLLAND NOORD

Praat mét ouderen, niet óver

Jaargang 3, nummer 3 | juni 2023

Welkom

Dit is het derde nummer van jaargang drie van de Nieuwsbrief Ouderenberaad ZHN.

In deze aflevering veel aandacht voor de ontwikkelingen binnen de Ouderengeneeskunde in het LUMC:

- De start van het LUMC Centrum voor Ouderengeneeskunde (LCO).
- De oratie van Simon Mooijaart ter gelegenheid van zijn benoeming tot hoogleraar Interne Geneeskunde, in het bijzonder de Ouderengeneeskunde.
- Het symposium dat daaraan vooraf ging.
- Het werkbezoek dat de voorzitter van de Raad van Bestuur LUMC, prof. Douwe Biesma, bracht aan de grote multidisciplinaire groep LUMC'ers die samenwerken in het LCO.

Ook treft u een verslag van de onlinelezing die Loek Wheeler hield over 'Oog voor Naasten' in de palliatieve zorg.

Tot slot enkele mededelingen.

Graag verwijzen wij u ook naar onze [website](#) waar u complete artikelen en adviezen vindt.

Gestart: Het LUMC Centrum voor Ouderengeneeskunde (LCO)

Voor goede, passende medische zorg voor oudere patiënten is het belangrijk dat dokters goed met elkaar samenwerken: de huisarts met de specialisten in het ziekenhuis, en de verschillende specialisten onderling. In de ideale wereld is er een specialist ouderengeneeskunde eenvoudig beschikbaar als deze expertise nodig is. Bovendien is ook nauwe

samenwerking met paramedische disciplines noodzakelijk. Dit klinkt eenvoudiger dan het momenteel is. De verschillende systemen in de zorg werken niet makkelijk samen, en ook blijkt de samenwerking tussen artsen van verschillende medische disciplines niet eenvoudig. Hierdoor is de medische zorg voor ouderen niet optimaal. Om de medische zorg voor ouderen te verbeteren, zijn we gestart met het LUMC Centrum voor Ouderengeneeskunde (LCO).

Het LCO staat voor een brede LUMC-samenwerking, startend bij de afdelingen Ouderengeneeskunde en Public Health en Eerstelijngeneeskunde (huisartsen en specialisten ouderengeneeskunde). We doen dit gezamenlijk, en gaan hierbij soms dwars door de schotten van het zorgstelsel heen, en dus ook van de LUMC-organisatie. We werken nauw samen in de patiëntenzorg, en in het wetenschappelijk onderzoek, en ook in het onderwijs, de opleiding en de nascholing.

Binnen het LCO werken we als professionals ook samen met de leden van het Ouderenberaad Zorg & Welzijn Zuid-Holland Noord. Deze ouderen zijn onze motivator én medevormgever.

Een aantal dingen deden we al eerder samen, en die blijven daarom doorgaan. Zo organiseren we onze Leidse ouderengeneeskundedagen al jaren samen, een brede medische nascholing. Ook doen we veel aan interprofessioneel opleiden van onze artsen in opleiding. Ook verrichten we uitgebreid transmuraal

onderzoek met patiënten in het ziekenhuis, in de huisartspraktijk en in het verpleeghuis.

De eerste belangrijke vruchten van deze nieuwe LCO-samenwerking plukken we al. Gezamenlijk hebben we een 'Leerlijn Ouderen' gemaakt voor het nieuwe curriculum voor de studie Geneeskunde van het LUMC. Deze gaan we uitrollen om de arts van morgen beter voorbereid te laten zijn op het geven van goede zorg voor ouderen. We leren de jonge dokters in spe dat alleen door onderlinge samenwerking passende zorg voor ouderen kan worden gegeven, overal en altijd. Leden van het Ouderenberaad zijn heel actief betrokken bij het vormgeven van dit nieuwe onderwijsprogramma. Dat smaakt naar meer.

Kortom, met het LCO willen we bouwen aan passende zorg voor ouderen, overal en altijd. Ouderen geven hierbij aan wat belangrijk is, en werken samen met professionals. Hiermee gaat het [LCO](#) een hele mooie toekomst tegemoet!

Trekkers van het LCO: Prof Simon Mooijaart, Prof Jacobijn Gussekloo, Prof Wilco Achterberg

Oratie prof. Simon Mooijaart

Ter gelegenheid van het aanvaarden van zijn leerstoel Interne Geneeskunde i.h.b. de Ouderengeneeskunde aan de Universiteit Leiden en het Leids Universitair Medisch Centrum hield

Simon Mooijaart op 12 mei 2023 zijn oratie "Ouderengeneeskunde – over passen en meten".

Zijn rede is [hier](#) terug te kijken.

Binnenkort verschijnt ook de geschreven tekst op deze [website](#).

Mini-symposium ter gelegenheid van Oratie Simon Mooijaart

Goede zorg voor ouderen, hoe organiseren we dat, en wat is daarvoor belangrijk. In dit mini-symposium werden verschillende elementen belicht vanuit verschillende perspectieven. Jacobijn Gussekloo beet het spits af, en liet op ludieke manier zien dat het niet goed is om als hulpverlener er zo maar van uit te gaan dat we wel weten wat belangrijk is voor een patiënt. Het publiek moest kiezen wat Simon zou kiezen als belangrijkste, uit een rijtje van zaken die voor hem van waarde zijn: Duurzaamheid, het Nederlands Elftal, een biertje, of Ajax. U raadt het al, deelnemers hadden allemaal andere ideeën.

Vervolgens liet Prof Willem Jan Bos zien wat Value Based Health care betekent, met name als het gaat om ouderen wier nieren het niet goed doen. Kwaliteit van leven, en niet lang leven per se, dat is waar het uiteindelijk om draait. Janneke de Man gaf een inkijkje in een ander belangrijk aspect, namelijk continuïteit van zorg. Continuïteit is voor patiënten belangrijk, en dat gaat niet alleen over informatie, en communicatie, maar ook over de persoonlijke relatie van de oudere met de hulpverlener.

De middag werd afgesloten met een duopresentatie van Prof Simon Conroy, geriater in London, en Prof Christian Nickel, spoedeisende hulp arts uit Basel. Op de eerste hulp komen veel ouderen, en die eerste hulp is daar vaak eigenlijk helemaal niet op toegerust. De problematiek van ouderen is vaak anders dan de klassieke, jongere, patiënt na bijvoorbeeld een groot verkeersongeluk. Het tempo, snel snel snel, past ook niet bij de oudere. Men is getraind in triage, om te kijken wie het snelste en de meeste hulp nodig heeft, en dat is gebaseerd op of het levensbedreigend is of niet. De rest kan wachten. Maar kwetsbare ouderen moeten niet wachten, die hebben zo snel mogelijk een rustige plek nodig, waar tijd genomen wordt om uitgebreid de complexe problematiek, die niet perse levensbedreigend is, te ontrafelen.

In Engeland wordt geëxperimenteerd met een systeem dat Silver Triage heet, en waarbij het ambulance personeel al thuis met een geriater kan overleggen. Heel vaak hoeft de patiënt dan helemaal

niet naar de Spoed Eisende Hulp post, maar kan er andere, en beter passende zorg en behandeling geregeld worden.

Kortom, het was een boeiend en inspirerend voorafje in aanloop naar de oratie van Simon!

Wilco Achterberg

Hoogleraar Ouderengeneeskunde LUMC

Geneeskunde gaat over ouderen

De gemiddelde leeftijd van alle patiënten in de Nederlandse ziekenhuizen ligt boven de zeventig jaar. Het is daarom eigenlijk best vreemd om een specifiek specialisme ‘Ouderengeneeskunde’ te onderscheiden. Zou dat immers niet de kern van ieder specialisme moeten zijn, met wellicht een uitzondering voor de kindergeneeskunde en verloskunde? Verder worden de meeste nieuwe behandelingen getest bij patiënten die veel jonger zijn dan de uiteindelijke doelgroep. De oudere doelgroep kent vaak een andere prognose en heeft meer bijkomende aandoeningen waardoor andere afwegingen over de inzet van therapie gemaakt moeten worden. Dat gebeurt vaak in multidisciplinaire teams van medisch specialisten, huisartsen, specialisten ouderengeneeskunde, verpleegkundigen en onderzoekers.

Ik trof dan ook een geanimeerd gezelschap tijdens mijn werkbezoek aan het LUMC Centrum voor Ouderengeneeskunde (LCO). Daarin participeren ook vertegenwoordigers van het Ouderenberaad Zuid-Holland Noord.

Met ouderen

Binnen het LCO is het doel Passende zorg voor ouderen, altijd en overal. Ouderen discussiëren in het LCO mee. Hoe houden we de zorg betaalbaar en bemensbaar? Hoe voorkomen we dat zorg te eenzijdig gericht is op genezing? Hoe leiden we professionals daarvoor op? De antwoorden zijn er nog niet altijd, maar er wordt in elk geval gesproken mét ouderen en niet over. Zo wordt de inbreng door

de vertegenwoordigers van het Ouderenberaad zelf samengevat.

De ouderen zijn ook nauw betrokken bij de vele onderzoeken die in het LUMC lopen. Bijvoorbeeld over de vraag hoe je mensen met dementie en hun familie voorbereidt op wat komen gaat.

Onderwijs

Tevens is er in het onderwijs een rol voor de leden van het Ouderenberaad. Zo spreken ouderen tijdens colleges met studenten over hun wensen en behoeftes. Ze vragen vooral om meer tijd en aandacht. Gesprekken van tien minuten zijn vaak te kort. Ouderen geven aan dat zij behoefte hebben aan empathie. Zij willen – waarschijnlijk meer dan jongere patiënten – het gevoel hebben dat ze in vertrouwde handen zijn. In de Leerlijn Ouderengeneeskunde, die is ontwikkeld voor het nieuwe geneeskundecurriculum, komen vooral deze aspecten aan bod. Naast de kennis en de vaardigheden die alle artsen nodig hebben om passende zorg voor ouderen te leveren. Het onderwijs over ouderenzorg heeft steeds meer een interprofessioneel karakter.

Onderzoek

Ook wordt in dit werkgebied veel onderzoek gedaan. Zoals in de COOP-studie (Covid-19 Outcomes in Older People). Wat zijn bijvoorbeeld de doelen en wensen van ouderen als zij acuut ziek worden? Ouderen noemen dan als eerste dat ze uit het verpleeghuis willen blijven. Zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen, vereist echter een ander zorgpad en een daarbij passend behandelplan. Daarin is herstel soms belangrijker dan genezing en dus is revalidatie heel belangrijk. Daarvoor wordt ook E-health ingezet.

De leden van het Ouderenberaad Zuid-Holland Noord zijn van mening dat veel ouderen de nieuwere, digitale communicatievormen best aan kunnen; ouderen worden immers in toenemende mate digivaardig. E-health wordt bijvoorbeeld ingezet om in beeld te krijgen of en hoe vaak patiënten bewegen. Zo wachten mensen vaak een

hele dag zittend op dat ene half uurtje fysiotherapie en een stappenteller kan dan van grote waarde zijn. Een ander recent onderzoek heeft aangetoond dat bijna 80 procent van de ouderen met kanker een jaar na de laatste chemokuur achteruitgang ervaart. De onderzoekers vonden dit verrassend. Voor een groot deel van de ouderen is de behandeling zeer waarschijnlijk te belastend geweest. Nieuw onderzoek in het LUMC richt zich op de vraag of deze achteruitgang voorzien kan worden op basis van bijvoorbeeld biomarkers, zoals metabolomics (dit is de analyse van stofwisselingsproducten). Zo kunnen straks de behandelplannen nog meer gepersonaliseerd worden.

Over mensen

We praten tijdens mijn werkbezoek nog even door over het belang van onderzoek. Ik hoor de kritiek dat we ons in het LUMC wel heel veel met cellen en organen bezighouden.

Geneeskunde in het LUMC mag best meer over mensen gaan. En wellicht vaker over oudere mensen.

Geneeskunde in het LUMC mag best meer over mensen gaan. En wellicht vaker over oudere mensen. Dat geldt ook voor het subsidielandschap. Het is best lastig om fondsen te vinden voor onderzoek naar passende zorg voor ouderen. Dat is toch vreemd, want - terug naar het begin van mijn verhaal - de meeste patiënten zijn op een leeftijd dat niet alles meer hoeft wat kan. Waarbij we dat graag nog beter dan nu willen kunnen inschatten en waarbij zeker bij de start van een behandeling bij ouderen een goed gesprek over kansen en verwachtingen van grote waarde is. Ik hoop dat dat inzicht en de vaardigheden voor zo'n gesprek straks bij iedere arts aanwezig zijn. Samen - patiënt en arts - komen tot een individuele afweging over een behandelplan, ik vond dat het meest uitdagende onderdeel van mijn werk, ooit als internist.

*Prof. Douwe Biesma
Voorzitter Raad van bestuur LUMC*

'Oog voor Naasten' in de palliatieve zorg

Onder deze titel hield mw. Loek Wheeler op 13 maart jl. in de online-lezingencyclus voor ons netwerk een presentatie over 'Zorg voor Naasten'. Geen licht onderwerp, zoals zij zelf startte, maar wel een waarmee we te maken kunnen krijgen, in onze naaste omgeving of voor onszelf.

Loek Wheeler heeft altijd in de zorg gewerkt (ziekenhuis en thuiszorg), en ook als vrijwilliger in de terminale thuiszorg en dat doet zij nog steeds. Op basis van deze expertise participeert zij vanuit het Ouderberaad in de Patiënten-Naastenraad van het

Consortium Propallia Zuid- Holland Noord, een van de zeven universiteitsconsortia die als doel heeft de palliatieve zorg in de regio te verbeteren.

Project 'Oog voor Naasten'

In 2017 stelde ZonMw (een financieringsorganisatie voor zorginnovatie, preventie, en langdurige zorg) subsidie beschikbaar voor het project 'Palliantie, meer dan zorg'. Een driejarige subsidie waarmee ook het project 'Oog voor Naasten' van het Consortium Propallia van start ging.

Overeenkomstig het projectvoorstel werden focusgesprekken gehouden met een groep hulpverleners, werden nabestaanden en patiënten geïnterviewd, waarbij ook aandacht is besteed aan laaggeletterden en mensen met een niet westerse achtergrond. Daaruit kwam naar voren dat de naasten behoefte hebben aan: 'gezien worden' en aan betrokken worden bij de zorg. Hulpverleners moeten bereid zijn samen te werken met de naasten en hen te ondersteunen. Er is materiaal ontworpen om hulpverleners te scholen en er zijn brochures gemaakt om in de behoeftes van de naasten te voorzien.

In Zuid-Holland Noord participeren tien verpleeghuizen in het project 'Oog voor Naasten': afdelingen voor het project werden gekozen, het personeel geschoold, werkboeken en brochures ingezet. De uitkomst van de evaluatie was positief, de hulpverleners waren zich meer bewust van de behoeften van de naasten en de naasten voelden zich meer gehoord en beide groepen waren beter in staat om samen te werken. Na dit positieve resultaat in de verpleeghuizen wordt het project doorontwikkeld voor de thuiszorg en de hospices.

Ook wordt, door de opzet van een onderwijsknooppunt, nagedacht over hoe de palliatieve zorg beter ingebed kan worden in het onderwijs.

Aan het eind attendeert mw Wheeler nog kort op informatie in relatie tot de palliatieve en de terminale fase:

- Advanced Care Planning: nadenken over levenseinde en wensen vastleggen bij de huisarts.
- Vrijwilligers in de thuiszorg en de hospice: zijn goed opgeleid, hebben tijd en zijn een steun voor de mantelzorg.
- Expertise Centrum Palliatieve zorg LUMC: consultatieteam en vraagbaak voor huisarts en wijkverpleegkundige.

Hoe waardevol het is dat Loek Wheeler 'Zorg voor naasten in de palliatieve fase' uit eigen ervaring kent, bleek niet alleen uit haar lezing, maar ook tijdens de discussie.

Marianne van Brussel
Lid Ouderenberaad ZHN

Mededelingen

• Jaarverslag Ouderenberaad ZH-N 2022

Ook in 2022 heeft het Ouderenberaad zich ingezet om de stem van ouderen te laten horen in onderwijs, onderzoek en zorg. Voor de achterban zijn fysieke bijeenkomsten georganiseerd en online-lezingen, ook zijn vier afleveringen van de Nieuwsbrief verstuurd. Via afgevaardigden in de Landelijke Raad van Ouderen is meegewerkt aan diverse beleidsadviezen.

Een werving heeft vier nieuwe enthousiaste leden van het Ouderenberaad opgeleverd. Intern is nagedacht over de organisatiestructuur en werkwijze. Is de verdeling van onze activiteiten over de werkgroepen passend en efficiënt? En hoe kan je deelname aan het Ouderenberaad aantrekkelijker maken en meer laten opleveren? Het resultaat daarvan is begin 2023 tot stand gekomen.

Zie hier het [volledige Jaarverslag Ouderenberaad 2022](#)

• Nieuwe structuur en werkwijze Ouderenberaad

- Drie werkgroepen

Eind 2022 heeft het Ouderenberaad besloten het aantal werkgroepen te beperken en de indeling van hun activiteiten (gedeeltelijk) bij te stellen. Met als resultaat dat er vanaf 2023 drie werkgroepen zijn: een werkgroep Beleid, een werkgroep Onderzoek en Onderwijs en een werkgroep Communicatie.

- Gedeelde verantwoordelijkheid

Om de betrokkenheid van alle leden te bevorderen, zijn per werkgroep enkele (twee, soms drie) leden verantwoordelijk voor een deeltaak. Zij zijn degenen die het contact met een bepaalde partner of project onderhouden en de voortgang (pro)actief volgen. Door deze spreiding van verantwoordelijkheden voelen alle leden van het Ouderenberaad zich concreet verbonden met een (of meer) onderwerpen.

Binnenkort op onze website een nadere toelichting op de taken en de samenstelling van de diverse eenheden binnen het Ouderenberaad.

Colofon

Uitgave van Ouderenberaad Zuid-Holland Noord.

Redactie: Christina Harreveld, Ariane van Santen en Toon Verlaan.

Verschijnt 4 x per jaar

Aan- of afmelden: ouderenberaad@lumc.nl
onder vermelding van: 'aan-/afmelden
nieuwsbrief'

www.ouderenberaadzuidhollandnoord.nl